

Alle kender Arne Jacobsen – og så alligevel ikke

De fleste danskere kender Arne Jacobsen og hans ikoniske design og bygninger. Men de færreste ved, at han også var et utilpasset skolebarn, der kæmpede med hvert et design og faktisk drømte om et liv som gartner.

LOUISE WITT

Er der nogen til stede, der ikke har siddet i en Arne Jacobsen-stol?»

Direktør på Designmuseet Trapholt, Karen Grøn, spørger gæsterne til fernisering på en ny, stor udstilling om det danske arkitektikon Arne Jacobsen, kaldet "Arne Jacobsen designer Danmark" – en af de mest omfattende udstillinger, der er lavet herhjemme om manden bag verdensomspændende stolesucceser som Syveren (1957) og Ægget (1960).

Ikke én finger ryger i vejret; der bliver til gengæld smilet i salen, og Karen Grøn smiler igen. Det var et retorisk spørgsmål, og hun er ikke overrasket:

I 1990'erne blev det anslået, at Syveren – oprindeligt designet til Rødovre Rådhus, som arkitekten også stod bag – stod i 15 pct. af de danske hjem, og siden er tallet sikkert blevet højere, mener hun.

For her i dag, 50 år efter hans død, er hans design stadig blandt det mest populære danske design.

Halvtyk og urolig

Ligesom vi alle sammen kender Arne Jacobsen, har vi også en fornemmelse af, at hans design er udtryk for noget meget dansk. Og det er ganske tankevækkende, hvordan synet på arkitekten har ændret sig over tid, mener Karen Grøn.

Arne Jacobsens store forbillede var den avantgardistiske franskmænd Le Corbusier, modernismens foregangsmand, der kaldte folks hjem for bomaskiner og designede derefter – det var møbler i stålrør til boligblokke, der mindede om kæmpemæssige passagerskibe. "Less is more" sagde han.

»I sin samtid blev Arne Jacobsen anset for at bringe noget meget fremmed og eksotisk til Danmark. I dag er der en idé om, at han er meget dansk,« siger Karen Grøn.

Udstillingen, der udmaler Arne Jacobsens liv (1902-1971), fortæller om en halvtyk dreng, der ikke kunne sidde stille og havde svært ved skolearbejdet på kostskolen i Nærum. En lærerinde spottede dog et ekstraordinært talent for at male akvareller og opmuntrede ham til at dyrke det.

Talentet førte siden til mange vinderakvareller i konkurrencer om byggerier som Aarhus Rådhus, Rødovre Rådhus og Rødovre Hovedbibliotek, Bellavista-bebyggelsen med strandbad og

"ARNE JACOBSEN DESIGNER DANMARK"

"Arne Jacobsen Designer Danmark" hedder udstilling på Designmuseet Trapholt i Kolding, der åbner 10. september.

Udstillingen er kurateret af museumsinspektør Katrine Stenum i samarbejde med kunsthistoriker Annika Skaarup Larsen. Forskningen til udstillingen er udarbejdet i samarbejde med lektor i kommunikation Nan Dahlkild, Københavns Universitet.

Kan opleves frem til 24. maj 2021.

benzintank i Klampenborg og SAS-hotellet og Nationalbanken i København, for dengang var det akvareller – og ikke som nu: computerskabte visualiseringer – arkitekterne bød ind med. Alt inventaret til bygningerne designede han i øvrigt også.

Slidsomt arbejde

Den første store kommercielle succes fik Arne Jacobsen med stolen Myren fra 1952, som han havde tegnet som kantinstol til Novo Nordisk. Men på udstillingen møder man også en række stole, der gik forud for Myren og alle de andre Jacobsen-stole, der kom efter.

Det er stole, som de færreste danskerne nok ville forbinde med Jacobsens enkle æstetik, f.eks. mødestole og restaurantstole i lakeret træ og læder til henholdsvis Aarhus Rådhus og Bellevue Teatrets restaurant, der peger tilbage på læremesteren Kaare Klint, stoledesignets nestor på Kunstakademiets Arkitektskole.

En udstillet gipsmodel af en drejestol, der minder lidt om Liljen (1968), har forskellige armlæn i hver side og fortæller historien om, hvordan Arne Jacobsen arbejdede med at modellere stole og afprøve mange udformninger på vej mod målet. Han mindede om en billedhugger i sin måde at arbejde på, har medarbejderne sagt – f.eks. kunne han tage en stolemodel med i sommerhus og file på den en hel weekend.

Vejen hen til designklassikeren var med andre ord slidsom for Arne Jacobsen – her var ingen guddommelig inspiration, der førte til perfekte skitser fra starten af, heller ikke hvad angik hans bygningsværker:

"Inspiration? Et nyt rådhus kommer ikke til én i drømme. Der er ingen anden vej end arbejde," udtalte han, som man kan læse i den nye bog "Arne", som er blevet udgivet ifbm. udstillingen.

Havemand i sombrero og skjorte

Et stort sort/hvidt foto fanger øjnene på udstillingen: Det viser en lidt mavesvær midaldrende mand med sombrero og skjorteærmer liggende på knæ i havens muld helt opslugt af at betragte naturen gennem sit kamera. Det er en noget anden portrættering af stjernearkitekten Jacobsen end den klassiske, vi er så vant til i bøger og blade, hvor han fremstår med butterfly, hornbriller og en tænksom pibe i mundvigen.

”

I sin samtid blev Arne Jacobsen anset for at bringe noget meget fremmed og eksotisk til Danmark. I dag er der en idé om, at han er meget dansk.

Karen Grøn,
museumsdirektør,
Trafholt

Naturen er en kilde til afslapning og inspiration for Arne Jacobsen, der gerne filmede de mindste detaljer med både sit fotografiapparat og filmkamera. Her ses han i egen have. Foto: Ritzau Scanpix

Nederst tv.: Arne Jacobsens møbeldesign er som oftest skabt til et konkret byggeri, f.eks. Ægget og Svanen her, der begge er designet til SAS-hotellet i København (1958). Foto: Kenneth Stjernegaard

Nederst i midten: Arne Jacobsen som de fleste kender ham; med jakke, butterfly og pipe i mundvigen. Her ses han foran rækkehusene "Søholm" i Klampenborg, som blev opført 1950-1954. Arne Jacobsen boede selv i bebyggelsen. Foto: Willy Henriksen/Ritzau Scanpix

Nederst th.: Med på udstillingen om Arne Jacobsen er en unik samling af 15 eksemplarer af Grand Prix-stolen (1957) udformet i 15 forskellige danske træsorter. Stolene var en gave til undervisningsbrug i anledning af Landbohøjskolens 100-års jubilæum. De blev smidt ud i 1990'erne, men reddet op af en container. Foto: Kenneth Stjernegaard

Det er Arne Jacobsens skalstole fra 1950'erne, alle husker ham for, f.eks. Myren, Syveren eller Grand Prix-stolen. Det er ikke de mere traditionelle stole i træ og læder, inspireret af læremesteren Kaare Klint, som Arne Jacobsen og hans medarbejdere designede til bl.a. Aarhus Rådhus i 1940'erne. Foto: Kenneth Stjernegaard

DIGITAL OMVISNING

Ligesom mange andre kulturinstitutioner har Trapholt grundet corona-situationen også gjort det muligt at få en bid af udstillingen, selv om man ikke fysisk tropper op på museet i Kolding. De har nemlig lavet en digital omvisning, hvor man sammen med bl.a. museumsdirektør Karen Grøn kommer rundt i udstillingen. Den digitale omvisning kan findes på museets hjemmeside trapholt.dk.

► ”Hvis jeg får et nyt liv, vil jeg være gartner,” har han også sagt – kan man også læse i bogen ”Arne”, som er udgivet ifbm. udstillingen.

Pointen er, at naturen – særligt hans egen have – var det sted, hvor den hårdtarbejdende arkitekt ladede op og fandt inspiration indimellem alt arbejdet på tegnestuen; små filmbidder af raslende løv og rislende bække fra arkitektens arkiv viser, hvordan Jacobsen så verden – og med det in mente virker det ikke overraskende, at den kendte danske modernist under sit eksil i Sverige under Anden Verdenskrig (1943-45) sammen med sin anden hustru, tekstildesigner Jonna Møller, skabte tekstiler med meget frodige motiver af f.eks. bregner og efterårsløv. Med årene blev motiverne enkle og grafiske, f.eks. mønstret Kvast (1963).

Kendere af Arne Jacobsen vil også kunne finde nyt på udstillingen, f.eks. er arkitekten tidligere blevet betragtet som upolitisk i sit virke, men nu er det kommet frem, at Arne Jacobsen faktisk i 1950'erne var medunderskriver af manifestet for Le Groupe Espace, der var en international samling af arkitekter og designere, der – lidt i opposition til Le Corbusiers modernisme – ønskede at understrege vigtigheden af at sammenkoble tidligere tiders kunstarter med det modernistiske udtryk. Målet med udstillingen på Trapholt har netop været at folde hele arkitektens virke ud – ikke kun de kendte hits, som tæller f.eks. Cylinda-Line for Stelton og Vola-armaturet.

»Vores formål er ikke at besyngne myten om Arne Jacobsen. Vi skal ikke gøre ham til et mytologisk geni. Han kunne ikke de gængse ting i skolen, men en lærer så ham heldigvis – hvad var der mon blevet af ham i folkeskolen i dag?,« spørger Karen Grøn retorisk og fortsætter:

»Når han kom med nye idéer, tog han kendte former og bearbejdede dem. Det var lange processer baseret på kaotiske forløb, hvor han var i dialog med materialer og former. Det er ikke det,

Arne Jacobsen slog sit navn fast i den danske offentlighed, da han i 1929 sammen med ven og kollega Flemming Lassen skitserede Fremtidens Hus til Arkitektforeningens konkurrence af samme navn. Husets moderne bekvemmeligheder var bl.a. udsugning i gulvmåtten og helikopterlandingsplads på taget. Stilen er tydeligvis Bauhaus-inspireret, både i form og farver. Foto: Ritzau Scanpix

vi dyrker i vores samtid i dag, hvor alting bliver til som computertegninger,« siger hun.

Kommunalt og kedeligt

Når nu vi er ved samtiden, så rejser spørgsmålet sig om, hvorfor Arne Jacobsen mon er så populær i dag? Vender vi blikket mod 1980'erne og 90'erne var det nemlig langt fra tilfældet. Arne Jacobsen – og kolleger som Børge Mogensen og Hans Wegner – der har været med til at indrette danskernes offentlige rum såsom rådhus og biblioteker, ryger ned i hierarkiet, og danskerne orienterer sig i stedet mod farverige, sydlandske designere, der dyrker postmodernismen, som f.eks. den franske arkitekt Philippe Starcke.

Hvad er forklaringen på, at det gik ikonerne sådan i 1980'erne og i 1990'erne?

»Der går vi fra velfærdsstat til konkurrencestat. Der er kartoffelkur og en dalende tillid til det offentlige. Så ser folk designet som billige, trivielle og tarvelige møbler. Det er kommunalt, det er kedeligt,« mener Karen Grøn.

Men så kom globaliseringen og vendte op og ned på den opfattelse.

»Så kom globaliseringen, og vi søger tilbage til alt det autentisk danske, f.eks. også FDB's møbler, og pludselig kommer designet ind i vores hjem igen som noget eksklusivt og skulpturelt. På en eller anden måde søger vi designmæssigt væk fra pynt og tilbage til vores gamle lutheranske selv med de hvide vægge i kirken, hvor formen i sig selv bliver ornamentet,« siger Karen Grøn.

»Folk er vokset op med de her møbler, og de er ikke længere anderledes og fremmede. Helt paradoksalt begynder vi så at tage på offentlige rundvisninger på f.eks. Aarhus Rådhus og i Nationalbanken, der startede med at skulle være demokratiske og tilgængelige bygningsværker for alle, men som tiden er gået, har bygningerne fået ophøjet status. Det er da lidt sjovt,« slutter museumsdirektøren. ■